

ПРИРОДНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК СКЛАДОВА АГРАРНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Суспільне виробництво джерелом свого розвитку має природне походження: лісові, водні, мінеральні ресурси та специфічний їх вид в сільському господарстві – земельні ресурси. Розвиток продуктивних сил суспільства в сільському господарстві на певному етапі потребує гармонізації тріади взаємозв'язків суспільство – природне середовище – економічна система.

Проблема гармонізації цих взаємозв'язків привертала свою увагу в тій чи іншій мірі науковців-дослідників з минулого і до сьогодні: філософів (Арістотель, Катон), економістів (Ф. Кене, К. Маркс), природознавців (В. Докучаєв, В. Вернадський) та ін.

Наукові засади почали розроблятися на рубежі XIX-XX століть та особлива увага почала приділятися в кінці минулого століття у зв'язку із загостренням суперечностей між сільськогосподарським виробництвом та природним середовищем. Визначення гармонійного розвитку сільського господарства на міждержавному рівні було започатковано концепцією сталого розвитку аграрної сфери, яка була схвалена в 1992 р. на конференції в Ріо-де-Жанейро. Вона містила розроблені основи гармонійного функціонування агросфери, як сукупності природної, економічної та соціальної сфер [2].

Природна сфера є невід'ємним і необхідним середовищем функціонування сільського господарства з метою виконання останнім своїх життєзабезпечуючих функцій – забезпечення населення продуктами харчування [1, с. 35].

Прогнозування збільшення чисельності населення до 2050 р. вимагає експоненційного зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, що є можливим при розширеному відтворенні природного потенціалу сільського господарства на інноваційній основі. Це в особливій мірі стосується вітчизняного аграрного сектору, який володіє потужним природним потенціалом. Однак, з однієї сторони мати в наявності природний потенціал, а з іншої – ефективно його використовувати.

Багатоаспектність природного потенціалу вимагає узгодження напрямів його розвитку на інноваційній основі відповідно із стратегічними орієнтирами сільського господарства України.

Не викликає сумнівів, що використання природного потенціалу безпосередньо визначається рівнем розвитку суспільного виробництва. Останнє зумовлює або ж раціональне використання природних ресурсів як необхідної умови їх розширеного відтворення на інноваційній основі або ж максимізацію прибутку без дотримання вимог сталого розвитку. При цьому на ефективність його використання впливає велика сукупність об'єктивно-суб'єктивних факторів, які з цією метою потребують всебічного дослідження.

Найперші наукові розвідки в площині дослідження природного потенціалу, згідно літературних джерел, почали здійснюватись в роках ХХ ст. При цьому категорія природного потенціалу зустрічається рідко і як, правило, зазначається при визначенні природно-ресурсного, аграрно-ресурсного, виробничого та сільськогосподарського потенціалів.

Власне інтерпретація категорії «потенціал» зводиться до наступного. Поняття потенціал є слово латинського походження («potentio» – сила) та означає наявні ресурси, з оптимальною структурою та вміння раціонального їх використання для досягнення певної мети.

Основними елементами природного потенціалу в сільському господарстві є високопродуктивні землі сільськогосподарського призначення, водні ресурси (їх вплив посилюється в глобальній зміні клімату), сприятливі природно-кліматичні умови виробництва продукції, інноваційні технології (біо, - нанотехнології) [3, с. 7].

З метою раціонального використання природного потенціалу сільського господарства необхідно забезпечити дієву нормативно-правову базу, створити рівні і економічно сприятливі умови господарювання для підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, а також забезпечити дотримання наукових засад розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва згідно агро-кліматичного районування території країни.

Література

1. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б.М. Данилишин, С.І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К., 1999.
2. Ріо-де-Жанейро декларація з навколишнього середовища і розвитку / Режим доступу: http://www.esz.org.ua/?page_id=4153.
3. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – С. 7. – 11.

Юлія ГОЛУБОВИЧ, Ірина ВОВК

Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ ЗАХОДІВ З РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Управління ресурсозбереженням у практичній діяльності машинобудівного підприємства охоплює різні сфери, які формуються за наступними напрямками: 1) аналіз чинників внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства; 2) розроблення заходів з використання резервів ресурсозбереження і напрямів економії ресурсів; 3) формування стратегії, що визначає цілі, завдання та перспективні напрями ресурсозбереження, заходи з їх впровадження; 4) створення комплексного механізму управління ресурсозбереженням, орієнтованого на реалізацію відповідної стратегії на